

Protocol dyslexie

Dyslexie wordt gedefinieerd als 'een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau' (brochure van de Stichting Dyslexie Nederland, herziene versie 2008). Men spreekt van dyslexie als er – onverwacht – grote problemen zijn met lezen en/of spellen, er een verschil bestaat tussen verwachtingen en prestaties en er problemen zijn in de ontwikkeling van de taal. Vaak zijn er ook aanwijzingen dat dyslexie in de familie voorkomt.

Hoewel er op jonge leeftijd meestal al aanwijzingen zijn dat er iets 'mis' is, wordt vaak in het voortgezet onderwijs pas echt duidelijk dat er sprake is van dyslexie. In veel gevallen hebben kinderen strategieën ontwikkeld om met hun leerstoornis om te gaan, maar schieten die tekort zodra de Moderne Vreemde Talen (Engels, Frans en Duits) aan bod komen.

Dyslexie heeft niets te maken met intelligentie. Dyslexie is wel een leerstoornis waar leerlingen behoorlijk veel last van kunnen hebben, niet alleen wat betreft leren, maar ook wat betreft zelfvertrouwen en zelfbeeld.

Dyslectische leerlingen staan in de begeleiding steeds centraal. Belangrijke vragen zijn: Wat heeft deze leerling nodig? Heeft hij voldoende aan begrip, goed onderwijs en de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie? Of heeft hij daarnaast nog individuele ondersteuning en/of extra hulpmiddelen nodig? Deze vragen legt de Zeven Linden allereerst aan de leerling zélf voor.

Ondersteuning heeft kans van slagen als de leerling medezeggenschap heeft. De ondersteuning moet aansluiten bij zijn eigen doelstellingen en behoeften. Dit betekent in de praktijk dat de school samen met een leerling en de ouders nagaat wat hij nodig heeft om zo min mogelijk hinder te ondervinden van zijn problemen.

Een dyslectische leerling heeft ondersteuning nodig daar waar de gevolgen van dyslexie hem belemmeren; bij het volgen van lessen, tijdens proefwerken en examens en bij het maken van huiswerk. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak. Dat betekent dat docenten zoveel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden; dat er een goede afstemming is tussen docenten, zorgspecialisten en directie en tussen leerling, ouders en school. Wanneer docenten de problemen binnen de les niet kunnen oplossen, kunnen zorgspecialisten ondersteuning buiten de lessen geven.

De Zeven Linden wil een school zijn die kinderen in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat type onderwijs te volgen dat aansluit bij hun intellectuele capaciteiten. Dat is ook het doel van ons dyslexiebeleid.

Hoe bereiken we dit doel?

Achterhalen welke leerlingen dyslectisch zijn

We proberen in de brugklas al zoveel mogelijk te achterhalen welke leerlingen dyslectisch zijn. Op de Zeven Linden worden leerlingen, waarbij een vermoeden van dyslexie bestaat vanuit de basisschool, in de eerste klas gescreend op dyslexie d.m.v. een dictee en een tempo leestoets. De behaalde scores worden besproken met de orthopedagoog en er wordt gekeken naar de gegevens uit het LVS die de basisscholen hebben aangeleverd. Indien nodig wordt er informatie ingewonnen bij de docenten Nederlands, Engels, Frans en bij de mentoren/ coaches. De orthopedagoog doet een 0-meting bij alle van dyslexie verdachte leerlingen. Op basis van de verzamelde gegevens wordt gekeken welke leerlingen in aanmerking komen voor een individueel dyslexieonderzoek. Dit wordt overlegd met de ouders, die gedurende het hele proces zoveel mogelijk op de hoogte gehouden worden, zij geven aan of ze instemmen met een dyslexieonderzoek. De kosten van dit onderzoek worden door school en ouders gedeeld op voorwaarde dat het onderzoek plaatsvindt binnen het Samenwerkingsverband NO-Overijssel.

De praktijk wijst uit dat er in dit stadium een aantal leerlingen is van wie we nog niet kunnen aangeven of ze voor een dyslexieonderzoek in aanmerking komen. De resultaten van deze leerlingen worden in de gaten gehouden en later in de schoolperiode kunnen bij sommige leerlingen weer testen afgenomen worden om een duidelijker beeld te krijgen. De orthopedagoog doet aanbevelingen omtrent dyslexieonderzoek.

De dyslexieverklaring

Als een leerling onderzocht is op dyslexie door het SWV NO-Overijssel en dyslectisch blijkt te zijn, krijgt hij/zij een dyslexieverklaring. Deze is onbeperkt geldig. Daarin worden maatregelen en faciliteiten aanbevolen die de - effecten van de – dyslexie hanteerbaar kunnen maken. Sommige vallen onder de verantwoordelijkheid van de school, andere onder verantwoordelijkheid van ouders en leerling (zie punt V, 9). Deze faciliteiten worden alleen verleend als er een dyslexieverklaring afgegeven is en gaan in op het moment dat de dyslexieverklaring bij de school binnen is. De leerling krijgt dan een Pluspas waarop de toegekende faciliteiten staan vermeld.

Begeleiding

Brugklasleerlingen die binnenkomen met een dyslexieverklaring krijgen een intakegesprek met de remedial teacher (RT'er) om de (begeleidings)behoeften in kaart te brengen. Brugklasleerlingen die een dyslexieverklaring krijgen in het eerste jaar, worden door de remedial teacher begeleid met als doel leerlingen gereedschap in handen te geven beter of anders met hun dyslexie om te gaan. Dit vergt van de leerlingen een actieve rol. De frequentie van de begeleiding varieert per leerling en wordt zoveel mogelijk afgestemd op de problemen die de leerling ondervindt. Hierbij spelen behaalde studieresultaten en studiehouding een rol.

Na de brugklas houdt de specifieke hulp van de remedial teacher op. Natuurlijk blijven specifieke maatregelen en faciliteiten de hele schoolcarrière geldig. De algemene begeleiding vindt plaats door de mentoren die ook in hogere leerjaren kunnen doorverwijzen als er alsnog een vermoeden van dyslexie is.

De Pluspas

Alle leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring krijgen een Pluspas. Daarop staat kort vermeld voor welke faciliteiten de leerling in aanmerking komt en welke verantwoordelijkheden hij/zij zelf heeft. Voor beschikbare faciliteiten zie punt V.

Faciliteiten en maatregelen die de school biedt

Op het gebied van compensaties en dispensaties gelden voor alle dyslectische leerlingen de volgende maatregelen:

1. Extra tijd bij toetsen (1/4 extra tijd, tot een maximum van 30 minuten).
NB. In plaats van extra tijd kan de docent ook ingekorte toetsen geven.
2. Alle toetsen en SO's worden in Arial 12 aangeboden.
3. Geen handgeschreven of gedicteerde toetsen of toetsen die van het bord overgeschreven moeten worden. Toetsen hebben een duidelijke en overzichtelijke lay-out.
4. Van het Nederlands in de Moderne Vreemde Talen en de zaakvakken, worden spellingfouten en fonetisch gespelde woorden niet fout gerekend.
5. Beoordelen van toetsen bij Nederlands en de Moderne Vreemde Talen:
  - spelfouten en fonetisch geschreven woorden worden niet meegerekend
  - fouten in grammaticale regels (b.v. werkwoordstijden, naamvallen etc.) worden wel beoordeeld.
6. Mondeling (her)toetsen van stof bij zware onvoldoendes, dit in overleg met de betrokken docent en de mentor/ coach. Per sectie worden hierover afspraken gemaakt.
7. Gebruik van een laptop/computer met spellingcontrole bij proefwerken en overhoringen. Leerlingen die zelf niet beschikken over een laptop kunnen bij toetsen gebruik maken van een laptop van de school. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor het tijdig bespreken van de laptop bij de RT'er/lokaal 17. Voor beoordeling: zie punt 5.
8. Tijdens de les houdt de docent zoveel mogelijk rekening met het probleem van het snel verwerken van auditief aangeboden informatie (instructies, uitleg, opdrachten). Hij/zij is er op bedacht mondelinge informatie te moeten herhalen.
9. Gebruik van hulpmiddelen, zoals laptop, speciale (software) programma's, Reading Pen, dictafoon etc., tijdens de les is toegestaan. De aanschaf van hulpmiddelen valt onder

verantwoordelijkheid van ouders. Voor het voorlezen van toetsen hebben wij Kurzweil of TextAid ter beschikking gesteld.

10 .Faciliteiten voor eindexamenkandidaten

a ten hoogste 30 min. verlenging van de duur van de toets

b de toets wordt aangeboden in Arial 12

c voor leerlingen met een andere taalachtergrond geldt bovendien dat ze gebruik mogen maken van een verklarend woordenboek

d aangepaste luistertoetsen (verlenging van de pauzes tussen de vragen door)

e gebruik van gesproken examenteksten (via Daisy of spraaksynthese (Kurzweil/ TextAid))

f gebruik van laptop met spellingcontrole bij schrijfvaardigheid

11. Dispensaties

Vrijstellingen worden toegekend door de directie, in overleg met de betreffende docent, rekening houdend met de regels van het ministerie. Ouders kunnen hiertoe een verzoek doen bij de coördinator Onderwijs.

Hier valt te denken aan;

a vrijstelling voor Frans of Duits (alleen voor het vmbo, vrijstelling Frans is onder bepaalde voorwaarden mogelijk vanaf klas 2)

b een verlicht programma voor Frans óf Duits (havo/atheneum, dit kan alleen onder bepaalde voorwaarden en heeft consequenties voor de profielkeuze)

c vrijstelling van voorleesbeurten als het hardop lezen een groot probleem vormt.

Bovenstaande maatregelen gelden voor alle dyslectische leerlingen. In individuele gevallen kunnen er aanvullende maatregelen worden genomen. Een verzoek daartoe kan gedaan worden bij de directie.

Doorstroming/bevordering

Tijdens de doorstroom vergaderingen aan het eind van het jaar, waarin bepaald wordt naar welke klas een leerling bevorderd wordt, kan dyslexie vallen onder de categorie "bijzondere omstandigheden". Dat wil zeggen dat we bij dyslectische leerlingen een zorgvuldige afweging maken tussen behaalde resultaten en overgangsnormen.

Algemene informatie over dyslexie kunt u o.a. vinden op:

<http://dyslexie.pagina.nl>

www.tbraams.nl Tom Braams, schrijver van het boek Kinderen met dyslexie, een gids voor ouders is een autoriteit op het gebied van dyslexie.

www.balansdigitaal.nl Balans is een oudervereniging voor kinderen met dyslexie